

Les velles imatges

En el pròleg de l'imaginatiu opuscle *La mirada i les veus*, que reflecteix amb imatges i paraules l'evolució de la vila de Sils, Lluís Costa i Narcís Figueras es pregunten: «Qui no conserva a casa, en el racó més insospitat, en unes golfes gairebé inaccessibles o en capsos polsoses de galetes o de sabates, fotografies i postals antigues?» I recomanen que els seus propietaris les cedeixin a l'Arxiu Municipal, per tal de salvar «aquest tipus de material, relativament fràgil i poc voluminós, fàcilment susceptible de malmetre's o de perdre's definitivament».

Una pregunta i una crida semblant ha estat feta sovint, en els darrers anys, pels responsables de molts arxius municipals. Gràcies a les persones que han donat resposta a aquest prec, el de Girona ha superat ja la xifra de 80.000 imatges. A la sonada donació del fons Unal s'hi ha afegit fa poc la Foto Lux, i ara ens arriba la darrera bona notícia: Josep Fontanet i Masó ha cedit a l'Arxiu 1.100 negatius i positius que componen pràcticament tota l'obra fotogràfica de Joan Masó i Valentí (1883-1973), feta entre els anys 1920 i 1940, amb imatges de la ciutat i de les comarques de mar i de muntanya.

Del fotògraf Joan Masó n'hem parlat més d'una vegada en aquestes pàgines; l'última, en ocasió d'ocupar-nos dels retratistes gironins. Posteriorment a l'aparició d'aquell dossier, hem descobert un text seu, inèdit, sobre el plaer que trobava en la pràctica de la fotografia. A ell pertanyen aquests fragments:

«Es baixa el vidre vermell del fanal si s'han de revelar negatius o el groc si s'han d'impressionar positius. Quan la llum vermella dóna només una mica de resplendor un parell de pams enllà, la cambra em recorda les barraques fosques que feiem de petits al soterrani de casa. També ara em donen goig aquella claror esmortida i l'ambient de recolliment i d'intimitat. Jo no sé per què, però he de dir que treure les plaques del xassís i posar-les al revelador em dóna la sensació d'una cosa nova que s'estrena i que les agafo com si les amanyagués. Deu ser perquè aquests vidres blancs i gelatinosos han recollit les meves impressions davant d'un paisatge formós, l'afecte de persones benivolgudes o la majestat d'un monument i jo els he encomanat la seva guarda, i ara vé el moment de provar llur fidelitat. Es passa mig quart d'hora en silenci: el revelat és lent i les plaques són blanques. Tinc la inquietud, la temença de si reeixiré... Uns minuts més i les plaques ja donen senyals de vida. Els negres surten amb fermesa i tinc la partida guanyada. Els blancs comencen també a desvetllar-se i ensenyen llur tresor. Talment semblen poncelles que es vagin esbadellant».

Un treball fet amb tan amorosa delectació ha de donar com a fruit les imatges esplèndides de Masó i de tants altres fotògrafs que ara comencen a omplir els prestatges dels nostres arxius. Elles ens guarden el passat intacte i sovint ens fan avergonyir pel present. Són peces fonamentals per al que Vicens Vives anomenava «la gran tasca de conèixer-nos».

L'home i la creu

Aquest any en fa cent que va néixer Manuel Brunet, i amb aquest motiu ha estat recordada la seva figura d'escriptor i periodista. L'autor d'*El meravellós desembarc dels grecs a Empúries* i de l'admirable assaig sobre *L'Empordà i els empordanesos* passarà a la història com el gran enamorat de la creu de Vilabertran, que ell qualificava com «la més impressionant d'Europa» i en la qual intuïa, més enllà del sentit religiós i de la vàlua artística, tot un món de significacions sociològiques i culturals. La foto més famosa de Brunet, original de Meli, és la que el mostra assegut al costat de la creu de Vilabertran, formant amb ella una escultura d'una sola peça; segurament una de les millors

Qui no conserva a casa fotografies i postals antigues?

paperets

• Enric Mirambell, cronista oficial de la ciutat de Girona, ha entonat la que potser serà l'última elegia a la vall de Sant Daniel abans de la seva destrucció. En un article sobre les monges de clausura, publicat al Diari de Girona, en fa aquesta evocació: «La vall és un petit paradís per als pintors i els poetes. Però també per a la gent senzilla, que s'esplaia pels seus camins. Per als qui busquen la pau i l'assossec. Per als qui volen apagar la set amb l'aigua de les seves fonts. Per als ancians que seuen en un pedrís gaudint de l'ombra de l'estiu i del tebi sol d'hivern. Per als qui a la primavera hi recullen un pomell de violes. Per a la mainada que salta i juga a la plaça dels músics. Per als excursionistes que hi emprenen el camí dels Àngels o de Sant Miquel. Si voleu enlairar el vostre esperit i eixamplar el vostre cor, us suggerixo que, de bon matí, sortiu pel portal de Sant Cristòfol i contempleu el bell panorama que se us presenta al davant. Però no us detureu; agafeu el caminet que portava a l'antiga font d'en Pericot; seguïu la riba del Galligants i continueu fins a la font del Ferro o la dels Lleons. El silenci de l'hora matutina només és trencat pel rumboreig de les aigües, pel refilar harmoniós dels ocells, pel vostre trepig que sense adonar-vos-en procurareu que sigui mesurat i respectuós, fugint de tota estridència. Les gotes de rosada brillen sobre les fulles verdes. La boirina teixeix un tènue vel al qual els raigs del sol naixent donen una suau coloració. Respirareu un aire pur i net. Gaudireu d'un paisatge no pas grandios ni colossal, sinó més aviat acollidor, corprenedor i amable». Quan tot això tan bell ja no sigui cert, les generacions futures podran trobar en aquest text de Mirambell una fidel descripció del que era la vall i podran calibrar les dimensions de l'atemptat que s'hi va perpetrar. Si és així, el càrrec i la missió del cronista oficial no hauran estat en va.